

Referat for 3. møde i den Lokale Trepart for Lillebælt/Jylland 2026

Tidspunkt: torsdag den 17. september 2026 kl. 12:00-16:00
Sted: Scandic Kolding, Kokholm 2, 6000 Kolding
Deltagere: se sidste side
Referat: Jane Stevnsgaard Rasmussen og Sabrina Ruzanski

Dagsorden

1) **Velkomst**
   v. Peder Hummelmose, Vejle Kommune
   a. Godkendelse af dagsorden

2) **Kort orientering om L5 og udledningsbaseret markregulering**
   v. Sabrina Ruzanski, Sekretariatsleder for de Lokale Treparter for Lillebælt

3) **Bordet rundt med status fra baglandet**
   a. L&F
   b. DN
   c. NST - strategisk jordopkøb og større projekter i Lillebælt/Jylland
   d. Kommuner – fremdrift, oplevelse af lokal opbakning og særlige fokuspunkter

4) **Fælles drøftelse af håndtering af usikkerhed i landbruget**

5) **Status for omlægningsplanen og orientering fra sekretariatet**
   v. Sabrina Ruzanski, Sekretariatsleder for de Lokale Treparter for Lillebælt

6) **Borgerinvolveringsprojekt - monitorering af kvælstof**
   v. Birgitte Marcussen, DN

7) **Kort status på Kystvandråd og Liv i Lillebælt**
   v. Sabrina Ruzanski, Sekretariatsleder for de Lokale Treparter for Lillebælt

8) **Næste møde – 19. november 2026**

9) **Eventuelt**

10) **Opsamling og afrunding**
    v. Peder Hummelmose, Vejle Kommune

Bilag 1. Oplæg fra sekretariatet, kommuner, NST og Kystvandråd – 17.09.2026

Bilag 2. Notat om incitamentstrappemodellen – 22.09.2026

Bilag 3. Oplæg fra DN om borgerinvolveringsprojekt

1. Velkomst

Peder Hummelmose bød velkommen. Siden sidst er der sket meget, herunder vedtagelse af gødskningsloven. Peder Hummelmose nævnte, at loven ikke er noget nyt, der er fundet på. Det har hele tiden været meningen, at kvælstofudledningen skulle reguleres i 2027.

Dagsordenen godkendes uden bemærkninger.

2. Kort orientering om L5 og udledningsbaseret markregulering

Gødskningsloven (L5) blev vedtaget af Folketinget den 3. september 2026 og indfører fra 1. januar 2027 en udledningsbaseret regulering af landbrugets kvælstofudledning. Den nuværende regulering af gødningsforbrug erstattes af en model, hvor bedrifterne tildeles udledningskvoter baseret på oplandenes udledningsgrænser. Disse fastsættes ud fra miljømål, lokale forhold, øvrige kvælstofkilder samt effekten af arealomlægning og andre virkemidler.

De foreløbige udledningsgrænser er offentliggjort, mens de endelige grænser og de tilhørende bedriftskvoter for 2027 forventes offentliggjort ultimo september 2026 sammen med et digitalt planlægningsværktøj. Der er indbygget fleksibilitet i systemet gennem mulighed for opsparing og overtræk af kvoter, og der arbejdes desuden med etablering af et marked for kvotehandel (ved SEGES).

Som led i den politiske aftale er grøntsagsproduktion undtaget fra reguleringen i 2027. Der etableres samtidig en midlertidig kompensationsordning for overgangen til den nye reguleringsmodel. Kompensationen udfases gradvist i takt med den forventede fremdrift i arealomlægningen.

Udledningsgrænserne opdateres årligt på baggrund af ny viden, ændringer i arealomlægningen og øvrige indsatser, hvilket kan medføre justeringer af de lokale omlægningsplaner og indsatsbehov. I oplande med væsentlige ændringer i kravene vil ministeren indgå i dialog med de lokale treparter om mulige løsninger.

På SGAVs hjemmeside kan der findes mere information om Udledningsbaseret markregulering (LINK).

Se Bilag 1. Oplæg fra sekretariatet, kommuner, NST og Kystvandråd – 17.09.2026

3. Bordet rundt med status fra baglandet

L&F: Understreger at det fortsat er vigtigt at sidde med ved bordet, men oplever samtidig, at opgaven er blevet vanskeligere. Der er generelt stor usikkerhed og frustration blandt medlemmerne. Selvom omlægningen er nødvendig, er behovet for at bevare arealer på den enkelte bedrift ofte højere prioriteret. Aftalen rammer hårdere end forventet, og fra baglandet kommer der mange henvendelser fra medlemmer, som gerne vil bidrage til Grøn Trepart, men som har svært ved at se sig selv gøre det i den nuværende situation. Det er ærgerligt, men det skyldes ikke manglende vilje til samarbejde. Selv om de lokale treparter flere steder er sat på pause, så gælder det ikke for de igangværende lokale projekter og den fortsatte implementering af omlægningsplanen. Særligt opfordrer L&F repræsentanterne til at lavbundsprojekterne bliver prioriteret.

DN: DN gav et indlæg under punkt 6 – men opfordrede kommuner til at involvere og orientere lokale DN repræsentanter, da de giver mere tryghed.

Sønderborg: Har ansøgt om en række fasttrack-projekter, men afventer fortsat svar på, om de opnår tilskud. Kommunen har etableret et dialogforum og afholdt møder med lodsejere omkring Als Sund med deltagelse af en medarbejder fra DHI. Formålet er at skabe en fælles forståelse for, hvor kvælstofbelastningen stammer fra. Planlægningen af det første større vådområde er i gang og lodsejerne rykker for, at der sker noget. Der er samtidig et stort internt arbejde i gang om organisering, planlægning mv.

Haderslev: Jordfordeling er den største udfordring. Kommunen har aktuelt to projekter i gang og antallet af medarbejdere som arbejder med Grøn Trepart er fordoblet.180 områder er udpeget til mulige fasttrack og minivådområder, og indsatsen prioriteres i de områder, hvor realiserbarheden vurderes størst. En udfordring er, at nogle områder ikke har et indsatsbehov, selvom lodsejere ønsker at deltage. Det betyder, at der i visse tilfælde ikke kan opnås tilskud, selvom interessen for projekterne er til stede.

Fredericia: Har flere vådområdeprojekter i gang – primært med deltagelse af fritidslandmænd. Kommunen oplever en positiv stemning og stor motivation for at komme videre med arbejdet. Derudover arbejdes der med et større projekt i Elbodalen.

Vejle: Der er søgt om 10 forundersøgelser i den nye ordning. Ekstra ressourcer til opgaven er hentet internt. Grøn Trepart-opgaven giver flere udfordringer. Et eksempel er Johansens Planteskole, som leverer cirka 35 % af træerne til landets skovrejsningsprojekter og har en aftale med Naturstyrelsen. Planteskolen er én af kun tre danske planteskoler, der producerer træer til skovrejsning. Efter et generationsskifte ønsker virksomheden at udvide, men oplever udfordringer i forhold til et stort projekt ved Vork. En evt. flytning af planteskolen kan tage op til 10 år. Der er sendt et brev til ministeren med fokus på at de tre interesser vådområder, skovrejsning og drikkevandsbeskyttelse, ikke kan placeres på de samme arealer.

Aabenraa: Har et relativt lille areal, men et stort indsatsbehov. 6 nye projekter er ansøgt, 6 projekter har fået tilsagn, og 14 projekter er sat på pause som følge af uforudsete forhold fx vådområdeprojekter hvor planlagt sløjfning af dræn viste sig umulig, fordi drænene ikke eksisterede. Der opleves generel en mistillid til at man kan komme ud af et projekt igen efter forundersøgelsen. Topografien gør det vanskeligt at finde nye arealer til indsatser, da oplandet til fjorden er lille og præget af betydelige hældninger. Se også Bilag 1.

Hedensted: Har søgt næsten alle indtegnede projekter, svarende til 66 projekter med en samlet økonomi på omkring 40 mio. kr. Kommunen oplever stor lokal opbakning. Der efterspørges dog en rateudbetalingsmodel, da det er en betydelig økonomisk belastning for kommunen at skulle finansiere alle projekterne. Kommunen vurderer, at det bliver vanskeligt at nå målene for skovrejsning med de nuværende økonomiske rammer. Kommunen ønsker desuden at deltage i et signaturprojekt sammen med Vejle Kommune

Kolding: Har ansøgt om fem projekter på i alt ca. 750 hektar og arbejder samtidig med omkring 30 vådområdeprojekter og en række minivådområder. Forvaltningen er tildelt ekstra ressourcer til sagsbehandlingen, så pt er der 6 ÅV til Grøn Trepart. Der er fokus på porteføljestyring af projekterne.

NST: NST arbejder med strategisk jordopkøb og større projekter i Lillebælt/Jylland – overblik vist på slide i Bilag 1. Enkelte projekter i Lillebælt/Jylland er pt ikke prioriteret igangsættelse af NST – men det kan blive relevant med en ny akutpakke eller kommunerne kan vælge selv at igangsætte projekterne. Der bliver opkøbt mange ejendomme. Mange landmænd henvender sig selv med ønske om at sælge deres ejendom – det er ikke NST der aktivt opsøger lodsejerne med henblik på overtagelse. NST overvejer ligeledes timingen for afholdelse af de indledende lodsejermøder. Umiddelbart mener L&F repræsentanterne ikke, at der skal ventes længe. Samtidig opfordrer NST alle medlemmer af den Lokale Trepart til at hjælpe med at understrege, at det er helt uforpligtende at deltage i de indledende møder og forundersøgelser.

Sekretariatslederen vil indkalde til et ekstra ledergruppemøde og undersøge, om der er behov for at understøtte mere erfaringsudveksling mellem kommunerne om porteføljeledelse og ressourcedisponering til alle dele af implementeringen (fx sagsbehandling/tilladelser).

4. Fælles drøftelse af håndtering af usikkerhed i landbruget

Deltagerne drøftede gruppevis følgende fire spørgsmål om hvad vi kan gøre for at håndtere usikkerheden i landbruget:

1. Hvordan kan vi konkret arbejde for at fastholde lodsejernes engagement/tillid?
2. Hvad skal vi gøre mere af eller bevidst undlade at gøre?
3. Hvilke budskaber er det vigtigt, at lodsejerne hører enslydende fra os alle?
4. Hvilke initiativer kræver samarbejde mellem flere aktører?

Deltagerne var enige om, at arealomlægning fortsat er den rigtige vej frem, men at usikkerhed, manglende indsigt i processerne og udfordret tillid hos lodsejerne risikerer at bremse fremdriften. Der er behov for en mere *aktiv, fælles og positiv* kommunikation, som skaber klarhed, synliggør succeser og styrker troen på, at omstillingen kan lykkes.

Vi.skal.tro.på.det._omlægning.er.fortsat.svaret.og.vi.lykkes.kun.i.fællesskab*

Deltagerne fremhævede følgende opmærksomhedspunkter og konkrete indsatser:

- Vi skal aktivt fremhæve og anerkende de lodsejere, der engagerer sig i projekterne og bidrager til omstillingen.
- Positive eksempler skal bruges til at skabe inspiration og tillid hos andre lodsejere.
- Lodsejerne skal opleve, at deres usikkerhed bliver set og anerkendt. Samtidig skal der kommunikeres, at der arbejdes på at skabe større klarhed, og at samarbejde er vejen til løsninger.
- Der blev talt om behovet for at "fejre" resultaterne og kommunikere dem aktivt.
- Vi skal fortsat stå sammen og holde fast.

Grupperne var enige om, at kommunikationen skal flytte fokus fra problemer til muligheder. Man pegede på, at problemer skal håndteres, men placeres de rigtige steder, så de ikke kommer til at dominere den offentlige fortælling. Det kan gøres ved at anerkende usikkerhederne uden at lade dem styre dagsordenen og starte samtalen et andet sted end i problemerne (fx i ønsker/muligheder).

Der var bred enighed om behovet for at være bedre til at belyse, hvad der foregår i – øge kendskabet til arbejdet i Grøn Trepart og indsigt i processen – og i langt højere grad at fokusere på det, der virker ved at synliggøre succeser og konkrete resultater.

Erfaringer fra flere kommuner viser, at deltagelse fra DN i lokale møder kan bidrage til at nedbryde fordomme og styrke dialogen mellem aktører.

Kredsen aftalte, at alle parter arbejder videre med styrket kommunikation

- Styrke den positive kommunikation og den fælles fortælling om arealomlægning
- Afholde fysiske stormøder eller mindre møder i lokalområder, som et vigtigt greb til at styrke fælles forståelse og relationer på tværs af aktører samt skabe ejerskab.
- Berette om projekter, hvor landmænd/lodsejere/naboer/aktører som viser frem evt. med ekskursioner eller gåture i landskabet
- Fortælle om de gode historier på hjemmesider, SoMe og nyhedsbreve

Kommunikationen kunne tage udgangspunkt i:

- Igangværende eller realiserede projekter
- Lokale succeser og konkrete resultater
- Synergier og afledte gevinster

Kommunikationen skal være:

Repræsentativ	Relationsskabende	Samlende	Handlingsorienteret

Målet er at skabe lokal stolthed og vise, at omstillingen faktisk lykkes mange steder.
Alle parter i Lokal Trepart har et ansvar for kommunikationen.

Incitamentstrappemodel

Desuden var der stor interesse for et forslag fra Hedensted Kommune om en incitamentstrappemodel. Forslaget går ud på at indføre en incitamentstrappe, hvor arealomlægningsprojekters forventede kvælstofreduktionseffekt gradvist tæller med i takt med, at projekterne modnes og sandsynligheden for gennemførelse øges. Formålet er at skabe hurtigere projektfremdrift, styrke lodsejernes incitament til at deltage og gøre projektgennemførelse til et fælles ansvar mellem lodsejer, kommune og stat. Som supplement foreslås en forenklet og hurtigere proces for mindre projekter (fx 5-10 ha), så lokale projekter ikke bremses af lange administrative sagsgange.

Se Bilag 2. Notat om incitamentstrappemodel – sendt til KLs enhed for Grøn Trepart, 22. september 2026

5. Status for omlægningsplanen og orientering fra sekretariatet

Punktet blev droppet grundet tidsmangel.
Det blev aftalt, at sekretariatslederen i stedet laver en skriftlig status. Se nedenfor:

Det går den rigtige vej – både for kvælstofreduktion via arealomlægning og med lavbundsindsatsen. Der er 296 projekter i omlægningsplanen for Lillebælt/Fyn med forundersøgelses- og etableringstilsagn eller anlagt (MARS status 24.09.2026). Se mere i Bilag 1.

Teknikergruppen har fortsat nok at lave. Før sommer blev der afholdt en ekskursion til flere projekter for at give indtryk af, hvordan der arbejdes med projekterne i forskellige områder.

Assens har stor erfaring med at gennemføre feltundersøgelser, og derfor har de sammen med sekretariatet for Lillebælt udviklet og afholdt et minikursus i feltteknik for interesserede teknikere. Kurset var delt i tre moduler, og der er bl.a. produceret undervisningsmateriale og -video (Feltudstyr - Assens Kommune). Materielaet er delt med KL, der overvejer at bruge penge på et landsdækkende kursus. SEGES er i gang med at opkvalificere udtagningskonsulenterne og har også haft en deltager på kurset.

Desuden er SEGES hyret til at udarbejde informationsmateriale om naturpleje og muligheder i projektets *efterliv*. Materialet vil kunne hjælpe konsulenter og kommunale medarbejdere til at give god information til landbrugere og dyreholdere. Desuden opdaterer SEGES kontraktskabeloner og materiale om, hvordan man sikrere god naturpleje.
opdatering om punktet.

Øvrig orientering sker via e-mail.

6. Borgerinvolveringsprojekt - monitorering af kvælstof v. DN

DN er med i et kvælstofprojekt i Sønderborg Kommune, hvor der udføres ugentlige målinger af nitrat i små udvalgte vandløb. Projektet varer i et års tid, og udføres sammen med 8. klasses elever fra kommunen. DN er desuden med i et naturprojekt omkring Bjerndrup Mølleå-Sønderå i Aabenraa Kommune, som går ud på at skabe sammenhæng mellem en masse små naturområder på tværs af Sønderjylland.

Se Bilag 3. Oplæg fra DN om borgerinvolveringsprojekt

7. Kort status på Kystvandråd og Liv i Lillebælt

Punktet blev droppet grundet tidsmangel.
Sekretariatslederen sender en skriftlig opdatering om punktet. Se nedenfor:

Vejle Fjord: De foreløbige analyser indikerer, at den nuværende omlægningsplan ikke er tilstrækkelig til målopfyldelse. Der er behov for en mere geografisk målrettet indsats, særligt i den indre fjord og i områder med stor overfladeafstrømning, samt øget fokus på fosfor i Rands Fjord-oplandet. Der arbejdes videre med supplerende scenarier og modelberegninger.

Kolding Fjord: Foreløbige analyser viser stor forskel mellem modelberegningerne af indsatsens effekt, mens etablering af vådområder i ådalene vurderes at have et betydeligt kvælstofreduktionspotentiale. Der arbejdes videre med hotspotanalyse, måleprogram i fjorden og vurdering af de økonomiske konsekvenser af L5 for landbruget.

Haderslev Fjord: Analyser peger på, at fosforbelastningen især stammer fra den vestlige del af oplandet og fra Haderslev Dam. Fjordens tilstand er bedst i den ydre del, hvilket understøtter fokus på reduktion af belastningen fra oplandet. Arbejdet fortsætter med scenarieanalyser og afslutning af hotspotundersøgelsen.

Aabenraa Fjord: Der er endnu ikke afsluttet konkrete projekter, men der er fokus på de kystnære og umålte oplande samt deres betydning for spildevands- og diffus belastning. Der arbejdes videre med modellering af lokale scenarier, opfølgning på hotspotanalysen og styrket formidling af spildevandsdata og problemstillinger.

Lillebæltsmodellen: Arbejdet er igangsat med opstartsmøde, kalibrering af den regionale model og indsamling af data, herunder fra tyske kilder. Kystvandrådene udvælger lokale scenarier, og senere på året skal der vælges regionale scenarier til den videre modellering.

Se Bilag 1. Oplæg fra sekretariatet, kommuner, NST og Kystvandråd – 17.09.2026

8. Næste møde – 19. november 2026

På anmodning af Kim Quist afdækkes muligheden for at flytte mødet. Alle medlemmer bedes angive tilgængelighed via udsendt link.

9. Eventuelt

Intet til eventuelt.

10. Opsamling og afrunding

Peder Hummelmose runder mødet af med at slå fast, at det er vigtigt at komme ud og se på noget sammen – det giver ejerskab til projekterne. Vi kan komme langt, hvis vi kan holde sammen i denne gruppe. Tak for alle input.

Deltagerliste

Organisation	Navn	Position
Fredericia	Christian Bro *(afbud)*	(A) Formand for Teknik – og Miljøudvalget
	Carsten Pedersen	Projektleder
Haderslev	Carsten Leth Smidt	(S) Teknik- og Klimaudvalget
	Signe Knappe *(suppleant)*	(V) Økonomiudvalget
Hedensted	Jakob Toftebjerg *(afbud)*	(V) Udvalget for Klima, Natur & Miljø
	Marc Reseke	Programleder for Klima
Kolding	Jørn Chemnitz Kristiansen	(F) Natur, Miljø og Klima
	Sanne Munk	Afdelingschef for Miljø og Klima
Sønderborg	Asger Romme Andersen	(Ø) Formand Natur, Klima og Miljøudvalget
	Tina Callesen	Afdelingsleder
Vejle	Peder Hummelmose	(V) Formand for Klima, Natur og Miljøudvalget
	Mette Højby Petersen	Afdelingsleder Vand
Aabenraa	Rasmus Andresen	(V) Udvalget for Bæredygtig Udvikling
	Erik Uldall Hansen	(A) Udvalget for Bæredygtig Udvikling
DN	Kim Quist *(afbud)*	Danmarks Økologiske Jordbrugsfond
	Birgitte Marcussen	Hovedbestyrelsesmedlem
L&F	Søren Laustsen	Næstformand, Spiras
	Maria Katja Jensen	Politisk Rådgiver, Velas
NST	Inken Breum Larsen	Skovrider, Trekantsområdet